

Master of Arts (M.A.) Examination: December - 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 07-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – History of Contemporary India (1947-1984)	11:00 AM To 01:30 PM	308501	75

Instructions: All questions are compulsory.

Q.1	a) Explain the features of the Indian Constitution.	15
	OR	
	b) Describe the process of merger of Indian States.	
Q.2	a) Take the reviews of the internal policy at the time of Pandit Jawaharlal Nehru.	15
	OR	
	b) Briefly review the external policy of Pandit Jawaharlal Nehru.	
Q.3	a) Give detailed information about Indira Gandhi's role in nationalization of the banks.	15
	OR	
	b) Explain Jaiprakash Narayan's contribution to the fabric of modern India.	
Q.4	a) Discuss the success and failures of the 'Labour Movement' in the contemporary India.	15
	OR	
	b) Explain Dr. B. R. Ambedkar's contribution in the creation of Modern India.	
Q.5	Write notes any three of the following in 100 words each.	15
	a) Indo-China relations from the time of Pandit Jawaharlal Nehru	
	b) Movement of the Chipko	
	c) Mountbatten plan	
	d) Green Revolution	

Master of Arts (M.A.) Examination: December - 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 07-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – History of Contemporary India (1947-1984)	11:00 AM To 01:30 PM	308501	75

Instructions: All questions are compulsory.

- प्र.1 अ) भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 15
किंवा
ब) भारतीय संस्थानांच्या विलीनीकरणाची प्रक्रिया कथन करा.
- प्र.2 अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू यांच्या कालखंडातील अंतर्गत धोरणाचा थोडक्यात 15
आढावा घ्या.
किंवा
ब) पंडित जवाहरलाल नेहरू यांच्या कालखंडातील बहिर्गत धोरणाचा थोडक्यात
आढावा घ्या.
- प्र.3 अ) इंदिरा गांधी यांची बँकेचे राष्ट्रीयीकरण बाबत भूमिका याबाबत भूमिका 15
याबाबत सविस्तर माहिती द्या.
किंवा
ब) जयप्रकाश नारायण यांचे आधुनिक भारताच्या जडणघडणीतील योगदान स्पष्ट
करा.
- प्र.4 अ) समकालीन भारतातील कामगार चळवळीच्या यश अपयशाची चर्चा करा. 15
किंवा
ब) आधुनिक भारताच्या निर्मितीतील डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांचे योगदान स्पष्ट
करा.
- प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर शंभर शब्दांत टिपा लिहा. 15
अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू यांच्या कालखंडातील भारत-चीन संबंध
ब) चिपको आंदोलन
क) माऊंटबॅटन योजना
ड) हरित क्रांती

Master of Arts (M.A.) Examination: December - 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 07-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – History of Contemporary India (1947-1984)	11:00 AM To 01:30 PM	308501	75

Instructions: All questions are compulsory.

- प्र.1 अ) भारतीय संविधान की विशेषता स्पष्ट कीजिए। 15
अथवा
ब) भारतीय संस्थानों के विलय की प्रक्रिया पर प्रकाश डालिए।
- प्र.2 अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू के समय की आंतरिक नीति स्पष्ट कीजिए। 15
अथवा
ब) पंडित जवाहरलाल नेहरू के समय की विदेश नीति का एक संक्षिप्त परिचय
दिजिए।
- प्र.3 अ) बैंक के लोकतंत्रीकरण में इंदिरा गांधी की भूमिका का विवेचन कीजिए। 15
अथवा
ब) जयप्रकाश नारायण की आधुनिक भारत के योगदान की चर्चा कीजिए।
- प्र.4 अ) समकालीन भारत में मजदूर आंदोलन की सफलता और विफलता की चर्चा
करें। 15
अथवा
ब) आधुनिक भारत के निर्माण में डॉ. बी. आर. आंबेडकर का योगदान स्पष्ट
कीजिए।
- प्र.5 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर प्रत्येक 100 शब्दों में लिखिए। 15
अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू के समय में भारत-चीन संबंध
ब) चिपको आंदोलन
क) माऊंटबेटन योजना
ड) हरित क्रांती

Master of Arts (M.A) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 09-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Economics History of Medieval India (9 th century to 18 th century)	11:00 AM To 01:30 PM	308502	75

Instructions: 1) All questions from No.1 to 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from questions No. 1 to 4

- Q.1** a) Discuss the land revenue system of Mughal period. **15**
OR
b) Give an account of the taxation system during the Delhi sultanate period.
- Q.2** a) Discuss the means of communication in the medieval India. **15**
OR
b) Discuss the banking system during the Mughal period.
- Q.3** a) Write a detailed account of the rise of the textile industry in the Medieval period. **15**
OR
b) Analyze the development of ship building industry in the medieval period.
- Q.4** a) Describe the rapid urbanization of Mughal India. **15**
OR
b) Evaluate the Demographic changes that took place during the medieval period.
- Q.5** Write notes on any three of the following in 100 words each. **15**
a) Famines in Maratha period
b) Arab Traders
c) Sugar Industry
d) The condition of the common people

Master of Arts (M.A) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 09-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Economics History of Medieval India (9 th century to 18 th century)	11:00 AM To 01:30 PM	308502	75

Instructions: 1) All questions from No.1 to 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from questions No. 1 to 4

- प्र.1 अ) मुघल काळातील भूराजस्व प्रणालीची चर्चा करा. 15
किंवा
ब) दिल्ली सल्तनत काळातील करप्रणाली व्यवस्थेबाबत सविस्तर माहिती लिहा.
- प्र.2 अ) मध्यकालीन भारतातील दळणवळण साधनांची चर्चा करा. 15
किंवा
ब) मुघलकाळातील पेढी व्यवहार व्यवस्थेवर चर्चा करा.
- प्र.3 अ) मध्ययुगीन काळात वस्त्रोद्योगाच्या वाढी विषयी सविस्तर माहिती लिहा. 15
किंवा
ब) मध्ययुगीन काळातील जहाज बांधणी उद्योगाच्या विकासाचे विश्लेषण करा.
- प्र.4 अ) मुघल कालीन भारतात शहरीकरण झपाट्याने झाले याची चर्चा करा. 15
किंवा
ब) मध्ययुगीन काळात झालेल्या लोकसंख्याशास्त्रीय वर्गाचे मूल्यांकन करा.
- प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर शंभर शब्दांत टिपा लिहा. 15
अ) मराठा कालीन दुष्काळ
ब) अरब व्यापारी
क) साखर उद्योग
ड) सामान्य लोकांची परिस्थिती

Master of Arts (M.A) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 09-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Economics History of Medieval India (9 th century to 18 th century)	11:00 AM To 01:30 PM	308502	75

Instructions: 1) All questions from No.1 to 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from questions No. 1 to 4

- प्र.1 अ) मुगल काल की भू-राजस्व व्यवस्था की विवेचना कीजिए। 15
अथवा
ब) दिल्ली सल्तनत काल के दौरान कराधान प्रणाली का विवरण दें?
- प्र.2 अ) मध्यकालीन भारत में संचार के साधनों की विवेचना कीजिए। 15
अथवा
ब) मुघल काल में बैंकिंग प्रणाली की विवेचना कीजिए।
- प्र.3 अ) मध्यकाल में वस्त्र उद्योग के उदय का विस्तृत विवरण लिखिए। 15
अथवा
ब) मध्यकाल में जहाज निर्माण उद्योग के विकास का विश्लेषण कीजिए।
- प्र.4 अ) मुघल भारत के तीव्र शहरीकरण का वर्णन कीजिए। 15
अथवा
ब) मध्यकाल में हुए जनसांख्यिकीय परिवर्तनों का मूल्यांकन कीजिए।
- प्र.5 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर प्रत्येक 100 शब्दों में संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए। 15
अ) मराठा काल में अकाल
ब) अरब व्यापारी
क) चीनी उद्योग
ड) सामान्य जनता की स्थिति

Master of Arts (M.A.) Examination: December - 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Monday 12-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Socio-Cultural History of Medieval India (9 th century to 18 th century)	11:00 AM To 01:30 PM	308503	75

Instructions: 1) All questions from No. 1 to No. 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from Q. No. 1 to 4.

- Q.1** a) Write a brief note on the declining status of women in medieval India. **15**
OR
b) Discuss the form of caste system and class system in medieval India.
- Q.2** a) Discuss the features of Bhakti movement and the reasons behind their emergence. **15**
OR
b) Explain why Sikhism emerged.
- Q.3** a) Comment on medieval education methods. **15**
OR
b) Write information on Arabic and Persian literature of Medieval period.
- Q.4** a) Discuss the unique features of medieval temple architecture. **15**
OR
b) Write a detailed account on the developments of Mughal architecture in the medieval India.
- Q.5** Write short notes on any three of the following in 100 words each. **15**
a) Emergence of composite culture
b) Chishti Silsila
c) Sanskrit Literature
d) Paintings in Medieval India

Master of Arts (M.A.) Examination: December-2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Monday 12-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Socio-Cultural History of Medieval India (9 th century to 18 th century)	11:00 AM To 01:30 PM	308503	75

Instructions: 1) All questions from No. 1 to No. 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from Q. No. 1 to 4.

- प्र.1 अ) मध्ययुगीन काळातील स्त्रियांच्या घसरलेल्या दर्जाविषयी चर्चा करा. 15
किंवा
ब) मध्ययुगीन काळात जातीव्यवस्था व वर्गव्यवस्थेचे रूप याविषयी चर्चा करा.
- प्र.2 अ) भक्ती चळवळीची वैशिष्ट्ये सांगून भक्ती चळवळ का उदयाला आली याची चर्चा करा. 15
किंवा
ब) शिख धर्माचा उदय का झाला याचे स्पष्टीकरण द्या.
- प्र.3 अ) मध्ययुगीन काळातील शिक्षण पद्धतीवर भाष्य करा. 15
किंवा
ब) मध्ययुगीन काळातील अरेबीक व पर्शीयन साहित्य यावर माहिती लिहा.
- प्र.4 अ) मध्ययुगीन काळातील मंदिर स्थापत्यकले विषयी चर्चा करा. 15
अथवा
ब) मध्ययुगीन काळात मुघल सम्राटांच्या काळात स्थापत्यकलेची भरभराट झाली यावर सविस्तर माहिती लिहा.
- प्र.5 खाली दिलेल्या टीपांपैकी कोणत्याही तीन टीपांवर 100 शब्दांत उत्तर लिहा. 15
अ) संमिश्र संस्कृती
ब) चिश्ती सिलसिला
क) संस्कृत साहित्य
ड) मध्ययुगीन कालीन चित्रकला

Master of Art (M.A.) Examination: December-2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Monday 12-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Socio-Cultural History of Medieval India (9 th century to 18 th century)	11:00 AM To 01:30 PM	308503	75

Instructions: 1) All questions from No. 1 to No. 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from Q. No. 1 to 4.

- प्र.1 अ) मध्यकालीन भारत में महिलाओं की गिरती स्थिती पर संक्षिप्त नोट लिखिए। 15
अथवा
ब) मध्ययुगीन भारत में जाति व्यवस्था व् वर्ण व्यवस्था की चर्चा कीजिए।
- प्र.2 अ) भक्ति आन्दोलन की विशेषताओं की चर्चा कीजिए तथा इसके उदय के कारण बताइए। 15
अथवा
ब) सुफीवाद के उदय की व्याख्या कीजिए।
- प्र.3 अ) मध्यकालीन शिक्षा पद्धति पर टिप्पणी लिखिए। 15
अथवा
ब) मध्यकालीन युग में अरबी व् फारसी साहित्य के बारे में जानकारी दीजिए।
- प्र.4 अ) मध्यकालीन मंदिर स्थापत्य की अद्वितीय विशेषताओं की चर्चा कीजिए। 15
अथवा
ब) मध्यकालीन भारत में मुगल स्थापत्य के विकास का विस्तृत उल्लेख कीजिए।
- प्र.5 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर प्रत्येक शब्दों में संक्षिप्त 100 टिप्पणी लिखिए। 15
अ) संयुक्त संस्कृति का उदय
ब) चिश्ती सिलसिला
क) संस्कृत साहित्य
ड) मध्यकालीन भारत में चित्रकला

Master of Arts (M.A.) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 14-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Socio-Culture History of Marathas (1600 C.E. - 1818 C.E.)	11:00 AM To 01:30 PM	308602	50

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Attempt either A or B from question no 1 to 4.

- Q.1** a) Give information about Persian sources in Maratha Historiography. **15**
OR
b) Write information about the major parts of the fort structure in Maharashtra.
- Q.2** a) Explain the caste system of Maratha period and formulate Balutedari system. **15**
OR
b) Draw about the life of women's in the Maratha period.
- Q.3** a) Write detailed information about the art form of 'Tamasha' of Maratha period. **15**
OR
b) Give information about Peshwa period Ganesh Festival.
- Q.4** a) Provide information on Peshwa period (Vada) Castle architecture. **15**
OR
b) Give information about water management Maratha period.
- Q.5** **Write Short Notes (Any Three)** **15**
a) Adnyapatra
b) Alutedari
c) Powada
d) Fortress architecture

Master of Arts (M.A.) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 14-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Socio-Culture History of Marathas (1600 C.E. - 1818 C.E.)	11:00 AM To 01:30 PM	308602	50

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Attempt either A or B from question no 1 to 4.

- प्र.1 अ) मराठा इतिहासलेखन पद्धतीतील फारसी साधनांची माहिती द्या. 15
किंवा
ब) महाराष्ट्रातील किल्ले रचनेतील प्रमुख भागांची माहिती द्या.
- प्र.2 अ) मराठा कालखंडातील जातव्यवस्था स्पष्ट करून बलुतेदारी पद्धतीची मांडणी करा. 15
किंवा
ब) मराठा कालखंडातील स्त्री जीवनाविषयी चित्रण करा.
- प्र.3 अ) मराठा कालखंडातील 'तमाशा' या कलाप्रकाराची विस्तृत माहिती द्या. 15
किंवा
ब) पेशवेकालीन गणेशोत्सवाची माहिती द्या.
- प्र.4 अ) पेशवेकालीन वाडा स्थापत्यावर भाष्य करा. 15
किंवा
ब) मराठाकालीन पाणीव्यवस्थापनाविषयी माहिती द्या.
- प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा. 15
अ) आज्ञापत्र
ब) अलुतेदारी
क) पोवाडा
ड) गढीस्थापत्य

Master of Arts (M.A.) Examination: December - 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 14-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Socio- Culture History of Marathas (1600 C.E. - 1818 C.E.)	11:00 AM To 01:30 PM	308602	50

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Attempt either A or B from question no 1 to 4.

- प्र.1 अ) मराठा इतिहास लेखन पद्धती में फारसी स्त्रोंतो की जानकारी दिजीए। 15
अथवा
ब) महाराष्ट्र स्थित किलों के संरचना में आनेवाले प्रमुख अंगों की जानकारी दिजीए।
- प्र.2 अ) मराठा कालखंड की जातीयव्यवस्था स्पष्ट कर बलुतेदारी पर प्रकाश डालिए। 15
अथवा
ब) मराठा कालखंड में स्त्री जीवन का चित्रण करें।
- प्र.3 अ) मराठा कालखंड में 'तमाशा' इस कला प्रकार के बारे में विस्तृत जानकारी लिखे। 15
अथवा
ब) पेशवाकालीन गणेशोत्सव की जानकारी दिजीए।
- प्र.4 अ) पेशवाकालीन वाडा (कोठी) स्थापत्य पर टिपणी करें। 15
अथवा
ब) मराठाकाल के जल व्यवस्थापन की जानकारी लिखिए।
- प्र.5 टिपणी लिखिए। (कोई तीन) 15
अ) आज्ञापत्र
ब) अलुतेदारी
क) पोवाडा
ड) गढीस्थापत्य

Master of Arts (M.A.) Examination: December - 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 16-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Seminal Texts in History	11:00 AM To 01:30 PM	308702	75

Instructions: 1) All questions from No. 1 to No. 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from Q. No. 1 to 4.

- Q.1** a) How modern Industrial society is self-destructive? Why did Marx believe that end of modern society will represent the end of all class antagonism? **15**
OR
b) Describe Karl Marx's concept of classes.
- Q.2** a) Explain the role of Mahatma Phule on the issue of caste discrimination in Sarvajanic Satyadharma. **15**
OR
b) Discuss the Analysis in of Dr. B. R. Ambedkar in his work "Annihilation of Caste" in the context of social exclusion.
- Q.3** a) What is Tarabai Shinde's opinion about women's rights in StriPurush Tulna? **15**
OR
b) The idea of women's otherness in The Second sex by Simone de Beauvoir.
- Q.4** a) Elaborate on the ideas discussed in Hind Swaraj. **15**
OR
b) What is African Socialism according to Kwame Nkrumah?
- Q.5** Write short notes on any three of the following in 100 words each. **15**
a) Karl Marx
b) Mahatma Phule
c) Tarabai Shinde views on Widowhood
d) Traditional African society

Master of Arts (M.A.) Examination: December - 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 16-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Seminal Texts in History	11:00 AM To 01:30 PM	308702	75

Instructions: 1) All questions from No. 1 to No. 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from Q. No. 1 to 4.

- प्र.1 अ) आधुनिक औद्योगिक समाज किती आत्म-विनाशकारी आहे? आधुनिक समाजाचा अंत सर्व वर्गविरोधाचा अंत दर्शवेल असे मार्क्स का मानतात? 15
किंवा
ब) कार्ल मार्क्सच्या वर्गाच्या संकल्पनेचे वर्णन करा.
- प्र.2 अ) सार्वजनिक सत्यधर्मतील जातिभेदाच्या मुद्द्यावर महात्मा फुले यांची भूमिका स्पष्ट करा. 15
किंवा
ब) समाजिक बहिष्काराच्या संदर्भात डॉ. बी. आर. आंबेडकरांनी त्यांच्या “जातीचे उच्चाटन” कसे विश्लेषण केले?
- प्र.3 अ) स्त्री-पुरुष तुलना मध्ये ताराबाई शिंदे यांचे स्त्रियांच्या हक्कांबद्दल काय मत मांडले आहे? 15
किंवा
ब) सिमोनडी बोवुआ “द सेकंड सेक्स” मधील महिलांच्या इतरत्वाची कल्पना कशी मांडली?
- प्र.4 अ) “हिंद स्वराज्य” मध्ये कोणत्या विचारांची चर्चा झाली? 15
किंवा
ब) क्वामे एन्क्रमा च्या मते आफ्रिकन समाजवाद म्हणजे काय त्याची चर्चा करा.
- प्र.5 खाली दिलेल्या टीपांपैकी कोणत्याही तीन टीपांवर 100 शब्दांत उत्तर लिहा. 15
अ) कार्ल मार्क्स
ब) महात्मा फुले
क) ताराबाई शिंदे यांचे वैधव्यवरचे मत
ड) पारंपारिक आफ्रिकन समाज

Master of Arts (M.A.) Examination: December - 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 16-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	History – Seminal Texts in History	11:00 AM To 01:30 PM	308702	75

**Instructions: 1) All questions from No. 1 to No. 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from Q. No. 1 to 4.**

- प्र.1 अ) आधुनिक औद्योगिक समाज किस प्रकार आत्म-विनाशकारी है? मार्क्स क्यों मानते थे कि आधुनिक समाज का अंत सभी वर्ग विरोधों के अंत का प्रतिनिधित्व करेगा? **15**
- अथवा
- ब) कार्ल मार्क्स के वर्गों की अवधारणा का विवेचना कीजिए।
- प्र.2 अ) सार्वजनिक सत्यधर्म में जातिगत भेदभाव के मुद्दे पर महात्मा फुले की भूमिका की व्याख्या कीजिए। **15**
- अथवा
- ब) समाजिक बहिष्कार के संदर्भ में डॉ. बी. आर. अम्बेडकर के अपने काम 'जाति का विनाश' के विश्लेषण पर चर्चा कीजिए।
- प्र.3 अ) स्त्री पुरुष तुलना में महिलाओं के अधिकारों के बारे में ताराबाई शिंदे की क्या राय है? **15**
- अथवा
- ब) सिमोन डी बेवॉयर द्वारा द सेकेंड सेक्स में महिलाओं की भिन्नता पर उनके विचार लिखिए।
- प्र.4 अ) "हिंद स्वराज्य" में चर्चा किए गए विचारों पर विस्तार से बताइए। **15**
- अथवा
- ब) क्वामे न्कूमह के अनुसार अफ्रीकी समाजवाद क्या है?
- प्र.5 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर प्रत्येक पर 100 शब्दों में टिप्पणी लिखिए। **15**
- अ) कार्ल मार्क्स
ब) महात्मा फुले
क) विधवापन पर ताराबाई शिंदे के विचार
ड) पारंपारिक अफ्रीकी समाज

Master of Arts (M.A.) Examination: December - 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 07-12-2022	IV (Repeater)	History – Women's History: Theory, Historiography and Practice	02:30 PM To 05:00 PM	408501	75

Instructions: All questions are compulsory.

- Q.1** a) Explain the origin and evaluation of Feminism. **15**
OR
b) Discuss the Marxist trend of Feminism in detail.
- Q.2** a) Explain the various stages of women's History writing. **15**
OR
b) Discuss the women's biography as a source of women's history.
- Q.3** a) Give the information about the Archival sources of women's history. **15**
OR
b) Discuss the Oral History tradition of women's history.
- Q.4** a) Explain the Non-Brahmancial tradition of women's history special reference to Buddhism. **15**
OR
b) Explain the status of women in Islam tradition in Medieval India.
- Q.5** **Write Short Notes on any three of the following in 100 words each.** **15**
a) Patriarchy
b) Gender History
c) Diary
d) Women in Bhakti Movement

Master of Arts (M.A.) Examination: December - 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 07-12-2022	IV (Repeater)	History – Women's History: Theory, Historiography and Practice	02:30 PM To 05:00 PM	408501	75

Instructions: All questions are compulsory.

- प्र.1 अ) स्त्रीवादाचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा. 15
किंवा
ब) मार्क्सवादी स्त्रीवाद या विचारप्रवाहाची सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.2 अ) स्त्रियांच्या इतिहास लेखनाचे विविध टप्पे विशद करा. 15
किंवा
ब) स्त्रियांच्या इतिहासाचे साधन म्हणून स्त्रियांची आत्मकथने यावर चर्चा करा.
- प्र.3 अ) स्त्रियांच्या इतिहासाच्या पुराभिलेखीय साधनाविषयी माहिती द्या. 15
किंवा
ब) स्त्रियांच्या इतिहासलेखनातील मौखिक परंपरा स्पष्ट करा.
- प्र.4 अ) बौद्ध धर्मातील स्त्रीजीवनाच्या विशेष संदर्भात अब्राम्हणी इतिहास लेखनाची 15
परंपरा विशद करा.
किंवा
ब) मध्ययुगीन इस्लाम परंपरेतील स्त्रियांचा दर्जा स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर शंभर शब्दांत टिपा लिहा. 15
अ) पितृसत्ता
ब) लिंगभाव इतिहास
क) रोजनिशी
ड) भक्ती चळवळीतील स्त्रिया

Master of Arts (M.A.) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 09-12-2022	IV (Repeater)	History – Economics History of India (1764 C.E. – 1947 C.E.)	02:30 PM To 05:00 PM	408502	75

Instructions: All questions are compulsory.

- Q.1** a) Explain the importance of archival records and periodicals in the study of the economic history of modern India. **15**
OR
b) Explain the contribution of Swatantryaveer Savarkar in the writing of Nationalist history.
- Q.2** a) What was the Mahalwari system? How did it impact the economic conditions of peasants in India? Describe. **15**
OR
b) Explain how the commercialization of agriculture during the British rule affected the Indian economy.
- Q.3** a) Explain the process of de-industrialization in India in the nineteenth century. **15**
OR
b) Discuss the rise of urban centers in India during the British period.
- Q.4** a) Describe the peasant revolt in India before 1857. **15**
OR
b) Discuss the rise and growth of the labour movement in India.
- Q.5** Write a short note on any three in 100 words. **15**
a) Oral History
b) Famine in India
c) De-Industrialization
d) Economic Nationalism

Master of Arts (M.A.) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 09-12-2022	IV (Repeater)	History – Economics History of India (1764 C.E. – 1947 C.E.)	02:30 PM To 05:00 PM	408502	75

Instructions: All questions are compulsory.

- प्र.1 अ) आधुनिक भारताच्या आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासातील अभिलेखागारातील नोंदी व नियतकालिकांचे महत्त्व स्पष्ट करा. 15
किंवा
ब) राष्ट्रवादी इतिहास लेखनात स्वातंत्र्यवीर सावरकरांचे योगदान स्पष्ट करा.
- प्र.2 अ) महालवारी पद्धत काय होती? भारतातील शेतकऱ्यांच्या आर्थिक परिस्थितीवर त्याचा काय परिणाम झाला? वर्णन करा. 15
किंवा
ब) ब्रिटीश राजवटीत शेतीच्या व्यापारीकरणाचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवर कसा परिणाम झाला स्पष्ट करा.
- प्र.3 अ) एकोणिसाव्या शतकात भारतात विऔद्योगीकरण (De-Industrialization) प्रक्रिया स्पष्ट करा? 15
किंवा
ब) ब्रिटीश काळात भारतातील नागरी केंद्रांच्या उदयाची चर्चा करा.
- प्र.4 अ) 1857 पूर्वी भारतातील झालेल्या शेतकरी बंडाविषयी माहिती सांगा. 15
किंवा
ब) भारतातील कामगार चळवळीचा उदय आणि वाढ यावर चर्चा करा.
- प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर शंभर शब्दांत टिपा लिहा. 15
अ) मौखिक इतिहास
ब) भारतातील दुष्काळ
क) दळणवळणाचा विकास
ड) आर्थिक राष्ट्रवाद

Master of Arts (M.A.) Examination: December-2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Monday 12-12-2022	IV (Repeater)	History – Socio-Cultural History of India (1764 C.E. – 1947 C.E.)	02:30 PM To 05:00 PM	408503	75

Instructions: 1) All questions from No. 1 to No. 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from Q. No. 1 to 4.

- Q.1** a) Explain the British Rule of Law in India-special reference to Liberalism. **15**
OR
b) Discuss about the rise of middle class in India during British era.
- Q.2** a) Explain the role of Brahmo Samaj in religious reform movement in India. **15**
OR
b) Discuss the contribution of Dr. B.R. Ambedkar to the caste and Gender issues in India.
- Q.3** a) Explain the development of western education under the British rule. **15**
OR
b) Discuss the development in the field of literature in India during Pre-Independence era.
- Q.4** a) Explain the development of Architecture in India under the British power. **15**
OR
b) Discuss on the development in Theatre and Music in modern India.
- Q.5** Write short notes on any three of the following in 100 words each. **15**
a) Orientalism
b) Mahatma Phule
c) Indian Press
d) Paintings

Master of Arts (M.A.) Examination: December-2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Monday 12-12-2022	IV (Repeater)	History – Socio-Cultural History of India (1764 C.E. – 1947 C.E.)	02:30 PM To 05:00 PM	408503	75

Instructions: 1) All questions from No. 1 to No. 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from Q. No. 1 to 4.

- प्र.1 अ) ब्रिटिशांचे कायद्याचे राज्य त्यांच्या उदारमतवादी धोरणांच्या विशेष संदर्भात स्पष्ट करा. 15
- किंवा
- ब) ब्रिटिश कालखंडात भारतात झालेल्या मध्यम वर्गाच्या उदयविषयी चर्चा करा.
- प्र.2 अ) भारतातील धर्मसुधारणा चळवळीतील ब्राम्हो समाजाची भूमिका विशद करा. 15
- किंवा
- ब) भारतातील जात आणि लिंगभावाच्या प्रश्नांसंदर्भात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे योगदान स्पष्ट करा.
- प्र.3 अ) ब्रिटिश सत्तेच्या काळात भारतात झालेल्या पाश्चात्य शिक्षणाचा विकास स्पष्ट करा. 15
- किंवा
- ब) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील भारतीय साहित्याचा झालेला विकास याविषयी चर्चा करा.
- प्र.4 अ) ब्रिटिश सत्तेच्या कालखंडात भारतात स्थापत्याचा झालेला विकास विशद करा. 15
- किंवा
- ब) आधुनिक भारतात नाट्य आणि संगीत क्षेत्रात झालेल्या विकासाची चर्चा करा.
- प्र.5 खाली दिलेल्या टीपांपैकी कोणत्याही तीन टीपांवर 100 शब्दांत उत्तर लिहा. 15
- अ) प्राच्यविद्या
ब) महात्मा फुले
क) भारतीय प्रेस
ड) चित्रकला

Master of Arts (M.A.) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 14-12-2022	IV (Repeater)	History – History of Public Health and Medicine in Modern India	02:30 PM To 05:00 PM	408602	75

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Attempt either A or B from question no 1 to 4.

- Q.1** a) Examine various British policies from implementation of western medical education in India. **15**
- OR**
- b) Discuss the nature and work of Indian Medical Service.
- Q.2** a) Describe the situation of soldier's barracks as per hygiene and Sanitation. **15**
- OR**
- b) Assess the policy of control of contagious diseases in soldier's barracks.
- Q.3** a) Give an account of the Sanitation policy in Colonial India. **15**
- OR**
- b) Evaluate Vaccination policy of British Government.
- Q.4** a) Analyse the merits and demerits of the role of dai in the maternal health. **15**
- OR**
- b) Discuss the contribution of Margaret Sanger in birth control movement in the world.
- Q.5** **Write short notes any three of the following in 100 words each.** **15**
- a) Calcutta Medical College
 - b) Report of Royal Commission on Sanitation, 1863
 - c) The J. J. Hospital, Bombay
 - d) RD Karve

Master of Arts (M.A.) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 14-12-2022	IV (Repeater)	History – History of Public Health and Medicine in Modern India	02:30 PM To 05:00 PM	408602	75

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Attempt either A or B from question no 1 to 4.

- प्र.1 अ) भारतात पाश्यात्य वैद्यकीय शिक्षणाच्या अमंलबजावणीसाठी विविध ब्रिटिश धोरणांचे परीक्षण करा. 15
- किंवा
- ब) भारतीय वैद्यकीय सेवेचे स्वरूप आणि कार्य यावर चर्चा करा.
- प्र.2 अ) स्वच्छता आणि स्वच्छतेनुसार सैनिकांच्या बॅरेक्सच्या परिस्थितीचे वर्णन करा. 15
- किंवा
- ब) सैनिकांच्या बॅरेक्समध्ये संसर्गजन्य रोगांच्या नियंत्रणाच्या धोरणाचे मूल्यांकन करा.
- प्र.3 अ) वसाहतकालीन भारतातील स्वच्छता धोरणाचा आढावा घ्या. 15
- किंवा
- ब) ब्रिटिश सरकारच्या लसीकरण धोरणाचे मूल्यांकन करा.
- प्र.4 अ) मातृ आरोग्यामध्ये दाईच्या भूमिकेचे गुण आणि दोष यांचे विश्लेषण करा. 15
- किंवा
- ब) जगामध्ये जन्म नियंत्रण चळवळीत मार्गरेट सेंगरच्या योगदानाची चर्चा करा.
- प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा. 15
- अ) कलकत्ता मेडिकल कॉलेज
- ब) स्वच्छताविषयक रॉयल कमिशनचा अहवाल, 1863
- क) जे. जे. हॉस्पिटल, बॉम्बे
- ड) आर डी कर्वे

Master of Arts (M.A.) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 14-12-2022	IV (Repeater)	History – History of Public Health and Medicine in Modern India	02:30 PM To 05:00 PM	408602	75

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Attempt either A or B from question no 1 to 4.

- प्र.1 अ) भारत में पश्चिमी चिकित्सा शिक्षा के कार्यान्वयन के लिए विभिन्न ब्रिटीश नीतियों की समीक्षा करें। 15
- अथवा
- ब) भारतीय चिकित्सा सेवा की प्रकृति और कार्य की विवेचना कीजिए।
- प्र.2 अ) सफाई और स्वच्छता के आधार पर सैनिक बैरकों की स्थिति का वर्णन करें। 15
- अथवा
- ब) सैनिक बैरकों में संक्रामक रोगों के नियंत्रण के लिए बनाई गयी नीति का आकलन करें।
- प्र.3 अ) औपनिवेशिक भारत में स्वच्छता नीति का विवरण दें। 15
- अथवा
- ब) ब्रिटिश सरकार की टीकाकरण नीति का मूल्यांकन करें।
- प्र.4 अ) मातृ स्वास्थ्य में दाई की भूमिका के गुण और दोषों का विश्लेषण करें। 15
- अथवा
- ब) विश्व भर में जन्म नियंत्रण आंदोलन में मार्गरेट सेंगर के योगदान की चर्चा कीजिए।
- प्र.5 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर प्रत्येक 100 शब्दों में संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए। 15
- अ) कलकत्ता मेडिकल कॉलेज
ब) स्वच्छता पर रॉयल कमीशन की रिपोर्ट, 1863
क) जे. जे. अस्पताल, बॉम्बे
ड) आर. डी. कर्वे

Master of Arts (M.A.) Examination: December-2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 16-12-2022	IV (Repeater)	History – History of Sports	02:30 PM To 05:00 PM	408702	75

Instructions: 1) All questions from No. 1 to No. 5 are compulsory.

2) Attempt either A or B from Q. No. 1 to 4.

- Q.1 a)** Discuss whether playing a game helps you to understand the tactics and approach of war. **15**
- OR**
- b)** Explain how sports developed in India after the arrival of the British.
- Q.2 a)** Explain the history of Kabaddi and its rules. **15**
- OR**
- b)** Write detailed information on the history and development of the game of Hockey.
- Q.3 a)** Comment on women's participation in sports and gender inequality. **15**
- OR**
- b)** Describe the history of the game of cricket and describe the success of women's cricket team.
- Q.4 a)** Trace the history of Tennis and comment on the state of Tennis in India. **15**
- OR**
- b)** Describe the role of Sports Authority of India.
- Q.5 Write short notes on any three of the following in 100 words each. 15**
- a)** IPL
 - b)** Kushti
 - c)** Polo
 - d)** Yoga

Master of Arts (M.A.) Examination: December-2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 16-12-2022	IV (Repeater)	History – History of Sports	02:30 PM To 05:00 PM	408702	75

**Instructions: 1) All questions from No. 1 to No. 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from Q. No. 1 to 4.**

- प्र.1 अ) खेळ खेळातांना युध्दातील डावपेच व दृष्टीकोन समजून घेण्यास मदत होते का याची चर्चा करा. 15
- किंवा
- ब) ब्रिटिशांच्या आगमनानंतर भारतात खेळाचा विकास कसा झाला हे स्पष्ट करा.
- प्र.2 अ) कबड्डी खेळाचा इतिहास व त्याचे स्वरूप सांगून या खेळातील नियम स्पष्ट करा. 15
- किंवा
- ब) हॉकी या स्वदेशी खेळाचा इतिहास व विकास यावर सविस्तर माहिती लिहा.
- प्र.3 अ) महिलांच्या खेळातील सहभाग व स्त्री-पुरुष असमानता यावर भाष्य करा. 15
- किंवा
- ब) क्रिकेट या खेळाचा इतिहास सांगून महिला क्रिकेट संघाच्या यशापयशाचे वर्णन करा.
- प्र.4 अ) टेनिस खेळाचा इतिहास व भारतात टेनिस या खेळाची सद्यस्थिती काय आहे याबद्दल विस्ताराने लिहा. 15
- किंवा
- ब) भारतीय क्रिडा प्राधीकरण (Sports Authority of India) या संस्थेविषयी माहिती लिहा.
- प्र.5 खाली दिलेल्या टीपांपैकी कोणत्याही तीन टीपांवर 100 शब्दांत उत्तर लिहा. 15
- अ) I.P.L.
ब) कुस्ती
क) पोलो
ड) योगा

Master of Arts (M.A.) Examination: December-2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 16-12-2022	IV (Repeater)	History – History of Sports	02:30 PM To 05:00 PM	408702	75

**Instructions: 1) All questions from No. 1 to No. 5 are compulsory.
2) Attempt either A or B from Q. No. 1 to 4.**

- प्र.1 अ) क्या कोई खेल खेलने से आपको युद्ध की रणनीति और दृष्टिकोण को समझने में मदद मिलती है, इसकी चर्चा कीजिए। 15
अथवा
ब) अंग्रेजों के आने के बाद भारत में खेलों का विकास किस प्रकार हुआ, इसके बारे में विस्तृत जानकारी दीजिए।
- प्र.2 अ) कबड्डी इस खेल का इतिहास और उसके नियमों की जानकारी दीजिए। 15
अथवा
ब) हॉकी के खेल के इतिहास और विकास पर विस्तृत जानकारी लिखिए।
- प्र.3 अ) खेलों में महिलाओं की भागीदारी और लैंगिक असमानता पर टिप्पणी कीजिए। 15
अथवा
ब) क्रिकेट इस खेल के इतिहास की जानकारी दीजिए और महिला क्रिकेट टीम की सफलता का वर्णन कीजिए।
- प्र.4 अ) टेनिस के इतिहास की जानकारी दीजिए और भारत में टेनिस की स्थिति पर टिप्पणी कीजिए। 15
अथवा
ब) भारतीय खेल प्राधिकरण की भूमिका का वर्णन कीजिए।
- प्र.5 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर 100 शब्दों में संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए। 15
अ) आईपीएल
ब) कुश्ती
क) पोलो
ड) योगा